

Weidevogelbescherming in het Wageningse Binnenveld - 1993

Tj. Westendorp, L. Spoelstra, I.J. de Jong & J. van de Brink

Sinds enkele jaren worden op de percelen van proefboerderij Droevendaal in het Wageningse Binnenveld met succes legfels van weidevogels beschermd. In 1993 heeft ook het aangrenzende proefbedrijf De Hoge Born medewerking verleend. Hierdoor is de oppervlakte beschermd terrein verdubbeld en het aantal beschermde legfels is toegenomen. Ruim driehonderd Kievitseieren konden met succes worden uitgebroed.

De beschermde percelen hebben een totale oppervlakte van 57 hectare op Droevendaal en 63 hectare op De Hoge Born. De 120 hectare beschermd gebied bestaan voornamelijk uit intensief gebruikt akkerland. Slechts 15 hectare is grasland. Het terrein ligt in het Binnenveld, tegen de oostelijke grens van het gebied tussen de gemeenten Wageningen, Ede, Veenendaal en Rhenen, dat deel uitmaakt van de Gelderse Vallei en voor het grootste gedeelte uit grasland bestaat.

De beschermde percelen hebben de status van *niet vrij te betreden vogelbroedterrein* gekregen. De nesten van Kievit en Scholekster worden door leden van het groepje vrijwilligers van tevoren opgezocht en op een afstand van circa drie meter met twee bamboestokjes gemarkeerd. Als de boer werkzaamheden verricht, wordt vóór het passeren van de trekker met een bats het gehele nest uitgestoken en aan de kant gelegd. Na het passeren van de trekker wordt op de plek waar het nest oorspronkelijk lag, met een tweede schop een kuiltje gemaakt. Hierin wordt vervolgens het nest met de eieren teruggeplaatst.

In 1993 werd op 20 maart het eerste Kievitse ei gevonden.

In de tabel zijn de resultaten van 1992 en 1993 weergegeven.

Kievit	1992	20-3-'93	31-3-'93	17-4-'93	14-6-'93
aantal eieren	75	1	27	238	337
aantal legfels	21	1	13	64	93

De dichtheid in 1993 bedraagt 7,75 legfels per tien hectare. De gemiddelde legfelgrootte is 3,62 eieren.

Van de 93 Kievitsneden zijn er slechts twee op het vijftien hectare grote grasland gevonden. Bij circa tien legfels is er mogelijk sprake van een vervolg- of tweede legfel. Het aantal broedparen bedraagt dus circa 83 paren. Van tien Kievitseieren is bekend dat ze niet zijn uitgekomen.

Vier paren Scholeksters hebben in totaal dertien eieren gelegd. Zowel van de Kievit als van de Scholekster zijn vliegende jongen waargenomen.

Verder zijn er in het beschermde terrein vier jonge Veldleeuweriken aangetroffen, evenals twee paren Gele Kwikstaarten met jongen. Naar schatting zitten er twintig tot dertig broedparen Patrijzen in het gebied. Bovendien broeden er een paar Steenuilen, een paar Torenvalken en - op ongeveer 200 meter van het gebied - een paar Buizerds.

Gebleken is dat de toegepaste methode succesvol is. Zonder de uitgevoerde beschermingsmaatregelen zou het grootste deel van de broedsels tijdens landbewerkingsactiviteiten verloren zijn gegaan. Met betrekking tot de overleving van de jongen is echter weinig met zekerheid te zeggen. In ieder geval is een aantal jongen ten prooi gevallen aan Torenvalk en ook aan Vossen.

Voor elke bewerking van de akker wordt het nest in z'n geheel uitgegraven. Met een tweede schop wordt een kuilje gegraven om het nest ongeveer op de zelfde plaats terug te leggen. Soms gebeurde dit vaker dan één maal per dag. Een enkele maal werd het nest, indien nodig, enige meters verplaatst, zonder nadelig effect. Bij het poten van de aardappelen wordt het nest op de ruggen gelegd. Op de foto verlegt Tjebbe Westendorp een Kievitsnest.
Foto: Rob Leenarts.

Meestal werden de nesten op de oorspronkelijke plek teruggeplaatst. Sommige nesten zijn echter teruggezet op een afstand van circa drie meter tot de oorspronkelijke plaats. Dit is bijvoorbeeld gedaan met de nesten op zogenaamde 'kopakkers', waar de landbouwmachines regelmatig moeten keren. Mits de omgeving van het nest door de grondbewerking totaal veranderde (bijvoorbeeld na ploegen of het poten van aardappels), werd het verplaatste nest steeds geaccepteerd. Zelfs een nest met één ei, dat drie meter werd verplaatst, werd later een compleet broedsel van vier eieren. Opmerkelijk was ook dat een Scholekster al weer op het nest was gaan zitten, terwijl dit nog op de schop terzijde lag omdat er eerst elders een nest moest worden uitgegraven.

Hoewel de meeste nesten één of enkele malen zijn verplaatst, konden sommige nesten blijven liggen. Dit betreft legfels op bijvoorbeeld percelen wintergraan en laat ingezaaide maïs.

Door de gunstige weersomstandigheden in het voorjaar zijn de overlevingskansen van de jongen uit vroege legfels goed. In de omgeving van het beschermingsgebied zijn echter veel legfels en jonge weidevogels verloren gegaan omdat beschermende maatregelen achterwege bleven. Het verdient aanbeveling om nestbeschermende activiteiten in deze omgeving te stimuleren. Er gaan veel nesten onnodig verloren.

De bescherming was niet mogelijk geweest zonder de welwillende medewerking van diverse personen. De nestbescherming gebeurt in nauwe samenwerking met de heer J. van Westeneng (bedrijfsleider van proefboerderij Droevendaal) en de heer H.L. Dees (bedrijfsleider van proefboerderij De Hoge Born). Door de goedkeuring en medewerking van Vogelbescherming Nederland hebben de landbouwpercelen de status van *niet vrij te betreden vogelbroedterrein* gekregen. Verder wordt er samengewerkt met Vogelwerkgroep IVN Ede en Vogelwerkgroep KNNV Wageningen. Ook de gemeenten Ede en Wageningen hebben hun medewerking verleend.

■ Tj. Westendorp, Van Hoffenlaan 18, 6721 XE Bennekom, 08389 - 14 118, L. Spoelstra, IJ. de Jong & J. van de Brink.